

U gore spomenutoj knjizi P. Parsch ima i skicu propovijedi kojom se može pozvati na biblijske satove. U uvodu opisuje kako Crkva poštuje i naviješta Evandjelje u svečanoj Misi, pa navodi poznate citate: Mt 4, 4; 24, 35; Iv 8, 47; Hebr 4, 12-3, koji se mogu prema prilikama obraditi, a završiti se može zaključnim riječima preuzv. nadbiskupa Šepera u uvodu »Evandelja«: »Riječ je Gospodnja živa i djelotvorna« (Hebr 4, 12). Ona je napajala misao, poticala na djelo, usrećivala srce najistaknutijih veličina povijesti čovječanstva. Davala je izdržljivost priznavaocima, snagu i jakost mučenicima, čistoću i vjernost djevicama. Božja je to riječ, koja iz Boga ishodi i k Bogu vodi«.

Dr o. MARTIN KIRIGIN OSB

NAŠA DARITEV IN DAROVANJE SEBE PRI MAŠI

Pij XII. naroča v okrožnici *Mediator Dei*, naj po spremenjenju tudi mi Jezusa darujemo in z Jezusom darujemo sebe. Kako naj to papeževo naročilo spravimo v sklad z običajno prakso, da se darujemo že pri darovanju — v drugem delu maše? Zakaj se naroča darovanje sebe po povzdigovanju, ko se zdi, da tedaj za tako darovanje ni nobene prave osnove v liturgiji? Osebnost darovanje navezujemo v drugem delu na molitev: *In spiritu humilitatis et animo contrito...* V prvi molitvi po povzdigovanju: *Unde et memores...* pa običajno gledamo daritev Cerkev, daritev nove zaveze, torej nekaj neosebnega. In smo navajeni, da v teh trenutkih predvsem častimo sv. Rešnje telo.

Da bomo doumeli velik pomen papeževega naročila, si po bližje oglejmo te dve liturgični molitvi. Pri tem nas ne zanima njuna zgodovina, kdaj sta sta prišli v liturgično uporabo. Niti nas ne zanima njuna ascetična stran, da bi iz teh molitev vzeli posamezne značilne momente in jih dalje pobožno razpletali. Pregledati jih hočemo z liturgičnega vidika: kakšna je vsebina teh molitev po besedi in v sklopu ostalih liturgičnih molitev, s katerimi so povezane; v drugi molitvi nas pa še posebej zanima, kako se v njej pripravlja in poteka najsvetejše daritveno dejanje, s katerim naj po papeževem naročilu povezujemo darovanje sebe.

In spiritu humilitatis et in animo contrito

1. Besedilo te molitve je povzeto iz Dan 3, 38. 39. 40. Tu beremo, da je Azarija s tovarišema v ognjeni peči molil:

»V tem času (namreč judovskega izgnanstva) ni kneza ne preroka ne voditelja ne žgalne ne klavne ne jedilne daritve ne kadila ne kraja, kjer bi pred teboj darovali prvine in našli milost (38).

Toda s skesanim srcem in ponižnim duhom naj bomo sprejeti, kakor žgalne daritve ovnov in juncev in neštevilnih tolstih jagnjet (39).

Tako naj velja danes pred teboj naša daritev, in naj ti bo všeč, da tebi sledimo (40).«

Kaj je dobesedni pomen te Azarijeve molitve? Judje v izgnanstvu niso imeli daritev, kakršne je predpisovala postava. Namesto teh daritev Azarija v ognjeni peči nudi sebe v žgalni dar. In Boga prosi, naj to njegovo daritev sprejme kakor odredbe daritve, saj mu jo prinaša s skesanim in ponižnim srcem.

2. Molitev, kakršno molimo pri maši, je povzeta iz prvega dela 39. verza in iz besedi 40. verza. Nas predvsem zanima, kaj pomeni »sacrificium nostrum« v liturgičnem tekstu. S svetim Tomažem (S. Th. 2, 2 q 85 a 2) razlikujemo osebne darove in zunanje (kultne — bogočastne) darove. Osebni darovi so ali darovi duše ali telesa. Darove svoje duše Bogu darujemo, če postavimo vse svoje dušne zmožnosti v njegovo službo. Pravzaprav je svobodna volja edino, kad je popolnoma naše. To svobodo moremo Bogu darovati s tem, da smo pokorni božjim zapovedim in vdani v njegovo sveto previdnost. Svoje telo Bogu darujemo, če se ohranjamo čiste od vseh grešnih naslad mesa in zvesto opravljamo svoje delo na mestu, kamor nas je Bog postavil. Zunanji naš dar je, ko Bogu darujemo zunanje dobrine. Spomnimo se, kaj vse so v prvih stoletjih verniki Bogu darovali. Danes vse to nadomeščajo denarni darovi. V teh denarnih darovih sedaj verniki za mašo posredno darujejo kruh in vino. Najdragocenejši kulturni dar, ki ga moremo Bogu darovati, pa je Jezusovo telo in Jezusova kri po spremenjenju na oltarju.

»Sacrificium nostrum« ni darovanje sebe, niti ni darovanje kruha in vina. Besedna zveza z ostalimi molitvami v drugem delu maše za »sacrificium nostrum« ne dopušča drugačnega pomena kakor dar Jezusovega telesa in Jezusove krvi, ki bo po spremenjenju na oltarju. Kajti vse molitve

pred »in spiritu humilitatis« in molitve, ki sledijo, imajo v mislih in govorijo o Jezusovem telesu in Jezusovi krvi.

Ko mašnik dvigne na pateni hostijo, da jo pripravi na oltar, že v duhu gleda pred seboj i Jezusovo telo in moli: *Suscipe... hanc immaculatam hostiam, quam offero tibi, Deo meo... ut... proficiat ad salutem in vitam aeternam.*

Prav tako mašnik v duhu gleda Jezusovo kri, ko moli s kelihom v roki: *Offerimus tibi calicem salutaris, ut... pro nostra et totius mundi salute cum odore suavitatis ascendat.*

Ko vinu priliva vodo, zopet moli: ... *da nobis per huius aquae et vini mysterium, eius divinitatis esse consortes...*

In ko mašnik zmoli »in spiritu humilitatis...« imajo sledeče molitve še vedno v mislih Jezusovo telo in Jezusovo kri -- najsvetejši dar. Takoj v prvi molitvi pros: *Veni, sanctificator omnipotens Dues et benedic hoc sacrificium... blagoslovi ta dar (da ti bo prijeten, čeprav ga prinašamo ubogi grešniki).*

Sklonjen k oltarju pros: mašnik: *Suscipe... hanc oblationem, quam tibi offerimus ob memoriam passionis... Jesu Christi...*

In: Orate, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat... Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis... ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiae suae sanctae.

Jasno je, da »sacrificium nostrum« v molitvi: in spiritu humilitatis... pomeni dar Jezusovega telesa in Jezusove krvi, ki bosta po spremenjenju na oltarju. In liturgičen pomen te molitve je torej tale. Na oltar smo pripravili kruh in vino za Jezusovo telo in Jezusovo kri. Po spremenjenju bomo oboje Bogu darovali kot naš dar. Toda mi smo slabi in grešni ljudje. Zato s to molitvijo Boga prosimo že v naprej, naj milostno sprejme ta dar, kaj mu ga prinašamo v vsej ponižnosti in skesanosti.

Da bomo lažje umevali to in ostale molitve v tem delu maše, moramo imeti pred očmi pravi pomen in smisel tega drugega dela maše. Kakor v prvih stoletjih tako tudi danes v drugem delu maše mašnik kruha in vina dejansko ne daruje, ampak pripravi na oltar za Jezusovo daritev. In med to pripravo pri posameznih dejanjih opravlja molitve, v katerih misli že na Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju. Zato

ta del maše danes — vsaj v katehetični literaturi — pravilno imenujejo priprava darov (priprava naših darov kruha in vina za Jezusovo daritev). Nekateri gredo še dalje in ta del maše imenujejo kar priprava daritve. Zakaj? Pripravo kruha in vina na oltar je Cerkev povezala z našo duhovno pripravo na daritev, ki se bo izvršila na oltarju. Cerkev v tem delu maše ne pripravlja na oltar le kruha in vina, ampak tudi nas duhovno pripravlja na najsvetejše dejanje. (Prim. Willam, Unser Weg zu Gott. Str. 294.) Tej duhovni pripravi je namenjena molitev: In spiritu humilitatis... Pridi, Posvečevalec... umivanje rok... molite, bratje... in še druge molitve.

3. Naročilo Pija XII. v okrožnici Mediator Dei torej ne posega v miselni tok liturgije v drugem delu maše. Pač ga posega v ljudsko pobožnost pri tem delu maše.

Ljudska pobožnost se pri spremenjenju že stoletja v molitvi in pesmi posveča le češčenju sv. Rešnjega telesa. Zato pa je daritvene misli prenesla v drugi del maše. Tu je pozabila na nekdanje darovanje vernikov, denarno obliko tega darovanja pa je napravila za nekaj samosvojega brez notranje povezanosti z liturgijo. Liturgično pripravo posrednih darov vernikov — kruha in vina — po mašniku na oltar je napravila za mašnikovo darovanje kruha in vina. Iz duhovne priprave po molitvi »in spiritu humilitatis« je napravila naše osobno darovanje. Z ostalimi molitvami, ki naj služijo duhovni pripravi, pa ne ve, kaj početi. Naročilo Pija XII. je pobuda ljudski pobožnosti, da se bolj približa liturgiji in svoje daritvene poudarke prestavi tja, kjer jih ima liturgija. Lahko moli in poje o daru kruha in vina, a kot o daru vernikov, ne pa, da jih mašnik daruje. Namesto k darovanju sebe naj nas spodbuja k ponižnosti in skesanosti, naj prosi Sv. Duha za blagoslov, da bo naša daritev Bogu všeč; naj nas spodbuja k molitvi za milostni sprejem naše daritve Jezusovega telesa in Jezusove krvi. Najprimernejša skupna glasna molitev v tem delu naj bi bila liturgična: in spiritu humilitatis... Preprosto bi zajeli to pripravo v besede: Nebeški Oče, z mašnikom polagam na oltar dar kruha in vina. Tako se hočem pridružiti Jezusovi daritvi, ki se bo izvršila na oltarju.

Unde et memores...

Prva molitev po povzdigovanju navezuje na zadnji stavek spremenjenja — na Jezusovo naročilo: »Kolikorkrat boste to delali, delajte v moj spomin.« Zato pričinja: Unde et me-

mores..., konča pa z običajnim sklepom: Per eundem Christum, Dominum nostrum. Amen. Vsebinska te molitve obsega zaokroženo daritveno celoto. Razdeljena je na tri odstavke; prvi ima dve misli, drugo eno, tretji zopet dve misli.

1. V prvem ostavku se molitev najprej spominja Jezusovega odrešilnega delovanja: Unde et memores, Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta, ejusdem Christi Filii tui, Domini nostri, tam beatae passionis nec non et ab inferis resurrectionis, sed et in caelos gloriosae ascensionis:...

Participalna oblika »memores« kaže, da glavni poudarek ni na spominu Jezusovega odrešilnega delovanja, ampak na sledeči daritvi, izraženi z besedami: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis ac datis, hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vitae aeternae, et Calicem salutis perpetuae.

Kdo so tisti, ki darujejo? Nos servi tui, sed et plebs tua sancta. Darujejo torej: mašnik, navzoči verniki, seveda pa tudi vsi verniki, saj je mašnik pred oltarjem zastopnik vseh vernikov — vse Cerkve. In če govorimo, da je sadov maše delezen najprej mašnik, potem navzoči in končno vsi verniki, smemo podobno govoriti o osebnih darovavcih pri maši. Mašnik osebno daruje, navzoči verniki osebno darujejo po mašniku, čeprav se končno dar prinaša Bogu tudi v imenu vseh vernikov, vse Cerkve. Darovavec torej ni samo Cerkev kot taka, najprej so tu osebni darovavci: nos servi tui, sed et plebs tua sancta (navzoči verniki).

In kaj darujejo mašnik in božje sveto ljudstvo? Panem sanctum... et Calicem salutis... Presplošno in premalo določno bi bilo reči, da darujemo posvečene darove. Pod podobo kruha je Jezusovo telo in pod podobo vina je Jezusova kri. Dar, ki ga prinaša nebeškemu Očetu mašnik in sveto ljudstvo, je Jezusovo telo in Jezusova kri na oltarju. Pri spremenjenju to telo in to kri na oltarju daruje najprej Jezus nebeškemu Očetu in tako obnovi svojo daritev na križu. In z Jezusom to telo in kri na oltarju — po tej molitvi — daruje nebeškemu Očetu tudi mašnik, darujejo pa tudi vsi navzoči, sveto ljudstvo. Tako je maša Jezusova daritev, je pa tudi naša daritev. In vsak vernik pri maši v trenutkih po povzdigovanju lahko molli: Nebeški Oče, po mašnikovih rokah tudi jaz tebi darujem Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju.

2. V drugem odstavku daritvena misel prehaja v prošnjo za sprejem darov.

Supra quae propitio ac sereno vultu respicere digneris: et accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel, et sacrificium Patriarchae nostri Abrahae: et quod tibi obtulit summus sacerdos tuus Melchisedech...

Slovenski prevod misala pripominja, da je to prošnja za sprejem daritve nove zaveze. Reči moramo, da je to pre-splošno označeno. — Kdo je po spremenjenju daroval Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju? Na čigav dar naj se nebeški Oče milostno ozre? Daroval ju je Jezus sam in tako obnovil svojo daritev na križu. Daroval je Jezusovo telo in Jezusovo kri na oltarju kot svoj dar tudi mašnik, darovali so kot svoj dar tudi verniki. — Da bi v tej molitvi prosili nebeškega Očeta, naj milostno sprejme Jezusovo daritev njegovega telesa in njegove krvi, je nesmiselno in zato nepotrebno. Tudi brez naše prošnje nebeški Oče z milostnim obličjem sprejema, kar mu daruje njegov Sin. V tej molitvi prosimo torej za sprejem daru Jezusovega telesa in Jezusove krvi, v kolikor ga mi darujemo nebeškemu Očetu. Dar je sam po sebi res neskončno vreden in Boga všeč; a mi darivavci smo slabi, grešni ljudje, nevredni tudi s tem darom stopiti pred božje obličje. Zato prosimo nebeškega Očeta, naj naš dar milostno sprejme. Sprejme naj ga tako milostno — prosimo — (kakor je nekdam sprejel dar Abela, Abrahama in Melchizedeka).

Ta molitev v novi krepkejši obliki ponavlja prošnjo, ki smo jo izrekli ob pripravi darov, ko smo molili: *In spiritu humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine; et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.*

3. Tretji odstavek najprej prošnjo za milostni sprejem naše daritve ponovi v novi veličastni obliki: *Supplices te rogamus, omnipotens Deus: jube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublimi altare tuum, in conspectu divinae majestatis tuae: ... (Prim. Raz 6, 9).* Nato pa daritvena prošnja preide v obhajilno prošnjo za obilne milosti vsem, ki bodo te darove zaužili: *ut, quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctum Filii tui Corpus et Sanguinem sumpserimus, omni benedictione caelesti et gratia repleamur. Per eundem Christum, Dominum nostrum. Amen.*

Papeževo naročilo v *Mediator Dei* naj nam bo v spodbudo, da svojo daritev Jezusovega telesa in Jezusove krvi vedno bolj zavestno opravljamo. Predvsem pa nas uči, naj darovanje sebe ne bo priprava na daritev Jezusovega telesa

in Jezusove krvi, ampak povezuje s tom daritvijo. Ta povezuje dobiva pri sledečem obhajilu božjo pomoč, da darovanje sebe ne ostane le lepa in pobožna beseda, ampak dejanje v dnevnem življenju.

4. Ljudska pobožnost ima v papeževem naročilu opozorilo, naj se v teh najsvetejših trenutkih maše povrne nazaj k stvarnosti liturgije. Namesto da bi obračala vso pozornost češčenju sv. Rešnjega telesa, naj jo posveti daritvi Jezusovega telesa in Jezusove krvi. Prav je, da pri povzdigovanju na kratko in pristrčno pozdravimo Jezusa, zato je povzdigovanje. Predvsem pa naj — vsaj ob nedeljah in praznikih — v glasni skupni molitvi vsa množica v cerkvi daruje Jezusovo telo in Jezusovo kri. Prosto po liturgiji bi lahko molili: Nebeški Oče, z mašnikom tudi jaz tebi darujem Jezusovo telo in Jezusovo kri, in z Jezusom ti darujem tudi sam sebe. Zlasti bi bilo treba poskrbeti za res daritvene pesmi, ki jih danes nimamo za trenutke po povzdigovanju.

Povzdigovanje pri maši, ki je prišlo v navado že okoli 13. stoletja, je polagoma zatemnilo umevanje daritve. Na mašo so vedno manj gledali kot na daritev. Vedno bolj se je izoblikovalo evharistično češčenje. To je skozi stoletja gledanje na evharistijo potiskalo na obrobna pota. Treba bo še veliko vzgojnega dela, če hočemo v naši generaciji doseči preokret, da maša ni pobožnost, temveč daritev Jezusova in ob enem naša daritev. (Prim. Parsch, Messersklärung, Str. 3 i 9, 321). Tudi v naročilu Pija XII, naj z Jezusom po povzdigovanju darujemo tudi sebe, moramo gledati in uporabljati kot pripomoček pri tej prevzgoji nas duhovnikov samih, zlasti pa vernikov.

Dr. FRANE AMBROŽIČ

Da li ste već naručili novi časopis za vjernike »Molite braćo« što ga izdaje ILO u ime Episkopata? List s prilogom »Sveta Misa« izlazi svakog mjeseca. Godišnja pretplata lista s prilogom 800 Din, samog priloga 300 Din. Pojedini broj lista 40 Din, priloga 20 Din. Prvi broj priloga 50 Din. Narudžbe: Uprava lista »Molite braćo«, Makarska, Žrtava fašizma 1.